
ÚVODNÍK

Několik slov úvodem (na závěr)...

Raboch J.

Byl jsem potřetí zvolen předsedou Psychiatrické společnosti ČLS JEP. To je asi maximum které lze v životě stihnout a dobře přežít. Na další období již kandidovat nehodlám. Chtěl bych především poděkovat všem, kteří mi dali svůj hlas (256 kolegů a kolegů), čehož si velmi vážím. Chtěl bych ale poděkovat i těm, kteří se voleb aktivně zúčastnili a hlas mi nedali (109). Vážím si jich stejně. To je demokracie, na jejíž principy pevně věřím, byť v praxi tento systém soužití a komunikace často selhává. Je mi trochu líto, že se voleb zúčastnila jen asi jedna třetina našich členů. Možná děláme někde nějakou chybu, avšak spíše je to výraz současné éry postdemokracie.

Od velkých politických změn v naší zemi na přelomu 90. let se ve výboru vystříдалo více lidí. Mezi „kmenové“ členy patřili Zdeněk Bašný, Pavel Baudiš, Cyril Höschl, Standa Kratochvíl, Honza Libiger, Ján Praško, Pavel Tauterman a Jaroslav Vaněk. Především s těmi jsem spolupracoval, sdílel společné hodnoty, výjimečně jsme se též pohádali. Část jich pokračuje dále, někteří z různých důvodů zvolení nebyli. Je na místě jim vyslovit velké poděkování. Udělali toho pro českou psychiatrii skutečně hodně.

Poprvé jsem byl zvolen v roce 1996. Od té doby se nám mnoho povedlo, něco nezdarilo, některé věci nás třeba vůbec nenapadly. Naše pestrá činnost jistě přispívá k tomu, že stále zůstáváme nejvýznamnějším představitelem české psychiatrie. Naše společnost sdružuje takřka 1100 členů, z největší části psychiatrů.

Sekretariát společnosti sídlí na Psychiatrické klinice VFN a 1. LF UK v Praze, která nám ve spolupráci s Vondráčkovým nadačním fondem poskytuje stále se zlepšující zázemí. Administrativa je obhospodařována jedinou pracovnící (Stanislava Holadová) na velmi malý úvazek. Je to velký nedostatek naší společnosti. Rozhodně musíme rychle uvažovat o profesionalizaci této činnosti tak zásadní pro naše další fungování. Zřízení funkce permanentního „lékařského ředitele“ se sekretářkou na větší úvazek by se nám jistě vyplatilo a zajistilo žádoucí kontinuitu. První krok již byl udělán, když předchozí výbor založil občanské sdružení Praha 2008 s právní a ekonomickou subjektivitou (hlavním důvodem bylo daňové zvýhodnění předpokládaného zisku z WPA konference 2008 v Praze).

Jsem rád, že se nám podařilo udržet tradici zasí-

lání pravidelných „zpráv“ společnosti (je třeba promyslet a zlepšit jejich ekonomické a organizační zázemí i lepší kvalitu), po kterých následují střední „Purkyňky“. Jejich program je, myslím, dobře připravovaný a pestrý. Dle prezentační knihy, kterou opatruje neviditelná duše Vondráčkovy posluchárny, pan Ladislav Kolář, se jich účastní 150–250 našich členů. Tuto tradici si musíme udržet. Společnost má nově též svoji webovou stránku (www.ceskapsychiatrie.cz), kterou zabezpečuje s pomocí sponzora Pavel Doubek. Musíme více a lépe využít nepřehledných možností elektronické komunikace.

Po sametové revoluci, rozpadu Československa a nešťastném oddělení psychofarmakologické sekce, jsme museli založit novou tradici českých konferencí. Domnívám se, že jsme měli šťastnou ruku, když jsme zvolili areál Špindlerova mlýna. Posledního, již pátého a velmi úspěšného sjezdu, se zúčastnilo takřka 700 odborníků, včetně zahraničních. Mohli jsme se zde setkat s vedením Světové psychiatrické společnosti (WPA) v čele s Ahmedem Okashou, Juanem Mezzichem, vyslechnout přednášky předsedy Evropské asociace psychiatrů (AEP) Mario Maje nebo teologa Tomáše Halíka či pověřence vlády pro lidská práva Jana Jařaba, zúčastnit se kurzu garantovaných AEP nebo naslouchat humorným komentářům Marka Ebena. Na tomto místě je třeba poděkovat organizačnímu týmu především z Psychiatrické kliniky VFN a 1. LF UK. Tyto konference představují hlavní finanční zdroj pro naši činnost. S potěšením je možno konstatovat, že „kasa“ společnosti, spravovaná v posledních letech Jurajem Rektorem, je naplněna jako nikdy dříve. Máme však velkou, někdy až příliš dravou konkurenci v jiných společnostech a soukromých subjektech. Musíme se začít chovat daleko asertivněji.

Kromě národních konferencí jsem sami uspořádali nebo byli spoluorganizáteli mnoha významných tuzemských, ale i mezinárodních akcí. Jmenujme jen některé z nich, např. Regionální konference WPA v r. 1995, Asociace evropských psychiatrů v r. 2000, Evropská konference společnosti pro behaviorální terapii 2003, Mezinárodní konference o poruchách příjmu potravy opakovaně zaštitěné prvními dámami našeho státu. Snažíme se udržet naše výjimečné vztahy se slovenskými kolegy a především z jejich iniciativy se uskutečnil opět v r. 2002 Česko-slovenský sjezd, který se bude

v tomto roce opakovat opět na Slovensku. Naši moravští přátelé již nyní slíbili, že tato další společná akce se uskuteční v roce 2007 na Moravě. Myslím, že by měla vzniknout nová tradice, aby setkání našich členů získala žádoucí jednoroční periodu a jejich místem byla právě Morava. Tyto aktivity, bohužel, pro některé z nás nekončí, spíše vrcholí. V roce 2007 budeme v Praze pořádat Světovou konferenci sociální psychiatrie a v roce 2008 Světovou psychiatrickou konferenci! Bylo by jen vhodné, aby se aktivní účast našich členů na těchto významných mezinárodních akcích zvýšila a dostala se alespoň na maďarskou úroveň. Na mezinárodní diplomatické úrovni jsme již dosáhli celé řady úspěchů, jsme členy řady vědeckých a organizačních výborů a komisí WPA, AEP a dalších mezinárodních společností.

Pravidelně udělujeme nejtradičnější české ocenění – Kuffnerovu cenu za nejlepší psychiatrickou publikaci v každém roce. Díky našim sponzorům se tato cena stala skutečně jednou z nejprestižnějších. Na našich sjezdech soutěží mladší kolegové o cenu společnou s Americkou psychiatrickou společností, umožňující jim několikátýdenní pobyt na obdobném pracovišti v USA. Musíme se ale velmi brzy zamyslet, jak tuto velmi žádoucí akci dále financovat. Společně s Vondráčkovým nadačním fondem udělujeme Vondráčkovu cenu během prosincové pracovní schůze. Ve spolupráci s WPA a s některými sponzory jsme vyslali mnoho začínajících kolegů do kurzů individuálního odborného rozvoje a umožnili účast na mezinárodních konferencích.

Nejstarší český psychiatrický časopis Česká a slovenská psychiatrie, který oslavil nedávno pod vedením Františka Faltuse 100 let svého trvání (založen v r. 1904 Ladislavem Haškovicem), zůstává základním „členským“ zdrojem odborných informací. Vyrostla mu ale konkurence se všemi kladnými i zápornými důsledky. Redakční rada se s tímto problémem průběžně vypořádává a ve svém úsilí bude muset intenzivně pokračovat. Škoda, že jsme v ČR nešli cestou spíše např. polskou a nesnažili se společnými silami zkvalitnit jeden národní časopis a posunout ho na mezinárodní uznávanou úroveň.

Významným způsobem, především díky našim zástupcům v Komisi pro psychiatrii EU UEMS Ivanovi Tůmovi a Michalu Hrdličkovi, jsme se podíleli na tvorbě vyhlášky týkající se dalšího vzdělávání v oblasti psychiatrie. Výsledek našeho jednání je jistě kompromisem, se kterým možná není stoprocentně spokojena žádná ze zúčastněných stran a jehož podoba by se měla dále měnit.

Pracovní skupina Psychiatrické společnosti vedená Pavlem Baudišem a Janem Pfeiffrem od počátku 90. let začala vypracovávat koncepci rozvoje našeho oboru. Tento materiál byl schválen naším sjezdem v r. 2000, v roce 2002 vědeckou radou Ministerstva zdravotnictví ČR. Praktická

realizace koncepce se však zatím daří velmi málo. Narážíme především na ekonomické problémy spojené se stigmatem našeho oboru a na rozdílné skupinové zájmy poskytovatelů péče. Doufejme jen, že nedávné (2004) zřízení poradního orgánu ministra zdravotnictví pro implementaci koncepce, současná podpora WHO i Evropské komise a některé destigmatizační kampaně přinesou konkrétní výsledky v dohledné době.

Naše vztahy s Ministerstvem zdravotnictví ČR a dalšími správními orgány (např. s krajskými hejtmany) jsou hodně pracovní a pro řadu našich zástupců velmi časově náročné (členství ve vědecké radě, v komisi pro implementaci koncepce, expertní činnosti, vyřizování stížností apod.).

Skupina našich expertů publikovala v r. 1999 první česká vodítka klinické péče schválená naším sjezdem v r. 1998, která potřebují inovaci. V současné době jsme nastartovali program přípravy nových doporučení. V této oblasti vznikly z mého pohledu naprosto zbytečné turbulence. V USA se APA jistě nezlobí na Texas, nebo ve Velké Británii Royal College na Maudsley NHS a obráceně, že má každý své vlastní materiály. Do našich vodítek jsme tentokrát zabudovali i problematiku méně tradiční, totiž vyšetření pacienta s duševní poruchou a používání omezovacích prostředků v psychiatrii. Zvláště druhé téma je někdy až vášnivě diskutováno a byli jsme opakovaně, možná i na domácí objednávku, ze zahraničí kritizováni. Do jednání byl vtažen i prezident Klaus, který se nás rázným způsobem zastal. Jsem přesvědčen, že i když není u nás jistě vše dokonalé, nemusíme se moc červenat. Evropský projekt EUNOMIA nám přináší konkrétní data z 11 zemí, a tím i možnost srovnání. Kromě toho, že máme daleko méně personálu a horší technické zázemí, se nijak zásadně od Evropy neodlišujeme. Spokojenost našich pacientů s poskytovanou léčbou je u nás stejná nebo dokonce lepší než v Londýně či Drážďanech (projekt EDEN).

Aktivity farmaceutického průmyslu v oblasti medicíny jsou skutečností současného světa. Psychiatrická společnost se snaží i na základě doporučení našich zkušenějších zahraničních kolegů, např. delegace APA, udržovat korektní, transparentní a autonomní vztahy se všemi subjekty pohybujícími se na našem trhu. Naš zástupce Martin Anders koordinuje činnosti skupiny expertů s majoritou členů naší společnosti a zastupuje naše názory v rámci kategorizačního řízení. V rámci našich výročních konferencí mají všichni účastníci možnost se vyjádřit k nezávislosti přednášečů (zatím jsme vážnější výhrady v tomto anonymním hodnocení nezachytili). Přeložili jsme doporučení Světové lékařské společnosti týkající se vztahů s farmaceutickým průmyslem. O tomto tématu budeme ještě hodně diskutovat. Je však třeba říci, že „americké“ řešení s formálním přednášením vztahů s firmami na začátku akreditova-

ných sympozií, bývá i na konferenci APA spíše terčem veselých poznámek, než že by řešilo tuto významnou problematiku.

Naše spolupráce s příbuznými společnostmi, jako jsou Česká psychoterapeutická společnost, Česká neuropsychofarmakologická společnost, Společnost pro návykové nemoci či Společnost pro biologickou psychiatrii není konfliktní, ale jistě by měla být intenzivnější.

Za největší neúspěch naší činnosti v posledních obdobích považuji tu skutečnost, že došlo a dochází k rozdrobování psychiatrie, ke vzniku mnoha uskupení, které mají v zásadě stejný cíl, ale reprezentují různé skupinové zájmy. Tyto se pak v nesprávnou dobu na nesprávných místech setká-

vají a vzájemně vylučují. Tento fakt nás dost oslabuje. Pozice APA nebo Royal College by české psychiatrii jistě velmi prospěla. Tento vývoj je ale, bohužel, typický pro celou střední a východní Evropu na přelomu tisíciletí. Těž naše spolupráce se zástupci konzumentů psychiatrické péče je zatím jen v počátcích.

Z výše uvedeného je patrné, že hodně bylo uděláno, mnoho projektů je v chodu, hodně nás čeká v blízké budoucnosti. Doufejme, že nově zvolení členové výboru (Eva Česková, Petr Popov a Ivan Tůma) se aktivně zapojí do naší činnosti a přinesou i nové myšlenky a nové nápady.

Těším se na další spolupráci se všemi, kteří chtějí přiložit ruku k dílu.

Dodáno redakci: 15. 8. 2005

Prof. MUDr. Jiří Raboch, DrSc.

Nadační fond Dr. Paula Janssena – cena udělená za rok 2004

Cena prof. Hanzlíčka – obor psychiatrie

Seifertová, D., Práško, J., Höschl, C.: Postupy v léčbě psychických poruch. Praha, Academia Medica Pragensis & Medical Tribune CZ, 2004. 479 s.

Kniha vznikla vzájemnou spoluprací mnoha psychiatrů, z nichž každý se specializuje na určitou poruchu nebo skupinu poruch. Výsledkem je klinický návod jak postupovat v diagnostice, diferenciální diagnostice a především při stanovení individuálního léčebného plánu. Shrnuto je zde jasně a koncizně vše co je známo o léčbě jednotlivých poruch. Každá kapitola má úvod, ve kterém se stručně pojednává o epidemiologii, etiopatogenezi a diferenciální diagnostice a diagnostice. Dále následují zásady léčby vycházející nejen z medicíny založené na důkazech, ale i z vlastní práce autorů. Vzhledem ke komplexnosti terapeutického přístupu se autoři věnují ve stejné míře jak farmakoterapii, tak psychoterapii, léčebným postupům v akutní, stabilizační nebo udržovací fázi a při rezistenci na léčbu. Část farmakoterapie je doplněna stručným přehledem požívaných léků včetně popisu mechanismu jejich působení. V závěru většiny kapitol je uveden doporučený algoritmus léčby ve formě rozhodovacího stromu nebo tabulky, kde barevné odlišení zdůrazňuje váhu důkazů. Přehledné algoritmy jsou podstatné pro rychlou orientaci v klinické praxi. V závěru knihy je přehled všech známých interakcí psychofarmak.

Kniha je výstupem projektu Centra neuropsychiatrických studií.